

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	อาชีพการทอตุงใย บ้านแท่นดอกไม้ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	
ชื่อผู้เขียน	นางวิรวดี ทวีทรัพย์	
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาอาชีพศึกษา	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนูญ สุติศา	ประธานกรรมการ
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปภัศสร ผลเพิ่ม	กรรมการ
	อาจารย์ ดร. แสนย์ สายสุภลักษณ์	กรรมการ
	รองศาสตราจารย์ ดร. พศิน แดงจวง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการทอตุงใยและกระบวนการทอตุงใย บ้านแท่นดอกไม้ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพการทอตุงใยในห้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบการสังเกต การสัมภาษณ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบอาชีพการทอตุงใยบ้านแท่นดอกไม้ บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบอาชีพการทอตุงใย กลุ่มตัวแทนผู้บริโภคที่เป็นคนกลางเข้าไปรับสินค้าไปจำหน่าย และกลุ่มตัวแทนผู้บริโภคที่เข้าไปซื้อตุงใย การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์โดยการจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตีความหมาย อธิบายลักษณะความสัมพันธ์เชื่อมโยงในประเด็นต่างๆในภาพรวม และหาข้อสรุปที่เป็นส่วนเหมือนกันและส่วนที่แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1.ประวัติความเป็นมาของการทอตุงใยและกระบวนการทอตุงใย

ประวัติความเป็นมาของการทอตุงใย

การทอตุงใยของบ้านแท่นดอกไม้ มีมานานเมื่อ 200 ปีมาแล้ว ตั้งแต่สมัยปู่ ย่า ตา ยาย พร้อมกับการทอผ้าของชาวบ้านที่ทอกันใช้เอง แต่ที่เริ่มมาเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เมื่อ พ.ศ. 2509 เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่ ได้มีริเริ่มพัฒนาวัสดุการทำตุงใยให้มีความสวยงาม จนสามารถนำไปจำหน่ายเป็นเครื่องประดับตกแต่งตามสถานที่ต่างๆ ได้ วิธีการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตตุงใยที่เจ้าดวงเดือนทำก็คือ นำเอาชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุเข้าไปฝึกหัดการทำตุงใยก่อนเมื่อทำเป็นแล้วก็จะออกมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานในหมู่บ้านฝึกหัดทำต่อไปจนกลายเป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน

กระบวนการทอตุงใย

วัสดุที่นำมาใช้ในการทอตุงใยของบ้านแท่นดอกไม้ คือ เส้นฝ้าย สีข้อม ลูกเดือย ไข่ มันสำปะหลัง ไม้ไผ่ ดอกตกแต่งและไม้กาแล

กรรมวิธีการผลิตการทอตุงใยเป็นการทอโดยใช้ก๊อผ้าแบบพื้นเมือง มีกระบวนการผลิตที่สำคัญ ดังนี้ ได้แก่ การข้อม การฟอก การฮ้วนเครือฮูก การทอตุงและการตกแต่งประดับ

2. แนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมอาชีพการทอตุงใยในท้องถิ่น

จากเดิมการเรียนรู้และการถ่ายทอดของการผลิตตุงใยนั้นเป็นการเรียนรู้และถ่ายทอดที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของชุมชน ในช่วงเวลาของกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ผู้ผลิตตุงใยมีการเรียนรู้จากแรงศรัทธา ค่านิยม เพื่อมุ่งประโยชน์ใช้สอยในพิธีกรรมเป็นสำคัญ ต่อมาเมื่อเริ่มเกิดการผลิตเพื่อจำหน่ายแก่คนทั่วไป มีการพัฒนารูปแบบต่างๆ ของตุงใยเพิ่มขึ้น เกิดการรวมกลุ่มอาชีพในการผลิตเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มร่วมกัน ต่อมาเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นทำให้การผลิตตุงใยจากเดิมเปลี่ยนไปกลายเป็นเข้าสู่ระบบทุนนิยม มีการแข่งขันทางการค้า ทำให้เกิดปัญหาในการผลิตที่ต้องใช้ทุนและการแข่งขันในการตลาดที่เพิ่มสูงมากขึ้น จนกระทั่งคงเหลือผู้ผลิตตุงใยไม่มากที่ยังคงประกอบอาชีพทำตุงใย และทำให้ตุงใยซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสิ่งที่ทุกคนในชุมชนต้องเรียนรู้และสามารถผลิตได้ในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไป

ในปัจจุบันกระบวนการผลิตและกระบวนการถ่ายทอดยังคงมีอยู่ในลักษณะการทอเพื่อขาย เพื่อเป็นอาชีพเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่การทอเพื่อการถวายทานก็ยังคงมีอยู่เช่นกัน เนื่องจากประเพณีการถวายตุงใยเป็นประเพณีที่ที่ชาวบ้านต้องกระทำอยู่แล้วในช่วงมีงานสงกรานต์ นอกจากนี้ถ้าวัดต่างๆ มีการจัดงานปอยหลวงก็ต้องมาตั้งซื้อตุงใยไปประดับตกแต่ง จึงยังทำให้ชาวบ้านบ้านแท่นดอกไม้ยังต้องมีการทำตุงใยเพื่อใช้ในพิธีกรรมอยู่ ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมและอนุรักษ์การทอตุงใยให้ยังคงมีอยู่ในสังคมเพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่สืบไป

ทิศทางในการอนุรักษ์ส่งเสริมนั้นควรมีการพิจารณากันในหลายๆด้าน เช่น

1. การส่งเสริมด้านกระบวนการผลิต จะทำได้โดยการลดราคาจำหน่ายของตุงไชยลง การจัดหาวัตถุดิบให้แก่ชาวบ้านในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด และการจัดหาเงินทุนเพื่อจัดซื้อวัตถุดิบให้แก่ชาวบ้าน
2. การส่งเสริมด้านการนำไปใช้ ส่งเสริมให้มีการนำตุงไชยไปใช้ในงานต่างๆมากขึ้น และมีการส่งเสริมการตลาด โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อนำมาสร้างทัศนคติให้ผู้บริโภคที่ซื้อตุงไชยได้ตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะความงดงาม ความภาคภูมิใจในการใช้ผลิตภัณฑ์ตุงไชย
3. การส่งเสริมด้านการเผยแพร่ความรู้ โดยจัดให้มีการประกวดแข่งขันการทอตุงไชย และจัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาให้ชาวบ้านได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ ศิลปะที่สวยงาม

Thesis Title	Tung Yai Making Occupation in Thaen Dok Mai Village, Chom Thong District, Chiang Mai Province	
Author	Mrs. Witawadee Taweesub	
M. Ed.	Vocational Education	
Examining Committee	Asst. Prof. Manoon Sutika	Chairman
	Asst. Prof. Pabhassorn Pholperm	Member
	Lect. Dr. San Saisuphaluck	Member
	Assoc. Prof. Dr. Pasina Tanchuang	Member

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the history and the procedure of Tung Yai making at Thaen Dok Mai Village, Chom Thong District, Chiang Mai Province and to find the ways to conserve and to promote the making of Tung Yai in this local area.

Instruments used in the research were an observation and an interview forms. The population consisted of Tung Yai makers, personnel in organizations concerning the support and promotion of Tung Yai making occupation, and the representative groups of middleman and customer. Data were analyzed by grouping the items, then interpretation of the meaning, explanation of the relationship characteristics among the issues found, and making conclusions which were similar and different using an analytical descriptive explanation.

The result of this research were as follows:

1. The history and the procedure of Tung Yai making.

The history of Tung Yai making: Tung Yai making at Thaen Dok Mai Village began 200 years ago when their ancestors started to make their own cloth. It became well known in 1966 when Chao Duang Dearn Na Chiangmai initiated and developed the materials for making Tung Yai to beauty and Tung Yai were able to be sold for decoration in various places. Chao Duang Dearn collected the elderly and trained them how to make Tung Yai and they then transferred the knowledge to their children. Tung Yai making occupation became one of the major occupation after that time.

The procedure of Tung Yai making:

Raw materials used for making Tung Yai were *cotton thread, dye substance, bead, cassva's cork, bamboo stick, decorated items, and Kar-Lare.*

The process of making Tung Yai: The important steps were *dyeing cotton thread, bleaching, preparing Kreu-Hook, weaving Tung* using a traditional loom, and *making decoration.*

2. The ways of conservation and promotion of Tung Yai making:

In the past time weaving Tung Yai was taught from generation to generation through a way of life in local community. In that time the makers learned and made Tung Yai with their faith and value and for using Tung mainly in worship ceremony. Later, when Tung Yai was made for selling to the people, various styles of Tung were created. This resulted the makers to set a group of Tung maker in order to protect their benefit. A number of tourists visiting the village had increased gradually, resulting the process of making changed into a capitalist production system. The competition in marketing was high and the problem of making existed because more investment was needed and the marketing competition had highly increased. Now there is few Tung Yai makers who still remain in this occupation. Finally, Tung Yai that was one identity of the community and its people should learn and make it, has changed.

In present, the processes of making and transferring the knowledge still exist in the form of making for sale and for family income. However, to make Tung for using in the worship ceremony still occurs in the community because the ceremony is the tradition that people have to perform especially during Songkarn Festival. Furthermore, Tung Yai are used for decoration in Temple's Fairs. Because people still make Tung for worship ceremony, Tung Yai making

occupation should be promoted and conserved for the art and culture of Tung would be inherited for long.

The directions of Tung conservation and promotion should be considered in various aspects as following.

1. To promote the process of making: The price of Tung should be lowered. The materials used for making should be provided at lower price. Also, a loan for investment in buying raw materials should be allocated to the makers.

2. To promote the usage of Tung Yai: Tung Yai should be promoted to be used in various occasions. Marketing promotion should be done using marketing strategy for creating good attitude to the buyers in terms of the value of art, the beauty, and being proud of using Tung.

3. To promote knowledge transfer: Tung contest should be set. Training and seminar should be managed for people so that people would be aware of the importance of Tung Yai's quality development by keeping its splendid art identity.